

Franckesche Stiftungen zu Halle

B. Martini Lvtheri Methodvs Stvdii Theologici Interprete Hieronymo Wellero

Weller, Hieronymus

Wittenberg, MDCCXXVIII.

VD18 13415522

§. IX. Monita de recte concionando. Primum de praeparatione ad concionem.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-218875](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-218875)

Dominus aliquando, ad hunc modum, istos nasutos censores in infernum conuerterit, vt Psalmi verbis vtar; tum demum intelligent, et fatebuntur, quam necessariae sint hyperbolicae consolationes Lutheri.

§. IX.

Monita de recte concionando. Primum de praeparatione ad concionem.

Habes consilium meum, de ratione instituendi studia Theologica; quod Tibi, Tuique similibus probatum iri non dubito. Magis autem illud probabis, vbi
tyro-

otioso ac securo animo, vt vulgus Theologorum solet, sacras literas interpretatus est. Illud autem diligenter obseruavi, quoties aliquod vtile et necessarium scriptum editurus erat, illum prius colaphizatum fuisse a diabolo. Ὀλίψας, ἀγῶνες, ἐσυχώγια impulerunt eum, vt altius Scripturam sanctam introspiceret, quam cacteri interpretes, et, vt omnium tentationum et afflictionum certa remedia et solatia in literis sacris monstrare posset, quod minime praestare possunt rudes tentationum et certaminum spiritualium.

tyrocinia olim, in concionando, deposueris. Quia vero munus docendi in ecclesia aliquando subiturus es, pauca etiam de virtutibus concionatoris ^(m) adiciam.

B 4

(m) Praecepta quaedam concionandi suppeditat, in alio tractatu, qui de officio episcopi et virtutibus eius inscriptus est, et, in eo, animum, dotes, vitam concionatoris delineauit. Pauca ex illo libello, qui in operibus eius Lat. Sect. III. p. 31. - 33. exstat, proferam in medium. *Es soll, inquit, alles besserlich seyn, an enim Bischoffe.* p. 37. Contentiosi Doctores serunt discordias, et vel ambitione, vel maleuolentia, vel naturae morositate, undique aucupantur occasiones rixarum, priuatum, aut publice. Item offendunt pias mentes, et eos, qui nondum satis instructi sunt, in vera doctrina, et sunt tamen sanabiles, abalienant ab eius studio. Idem Philoxenus non patiuntur se emendari, et, si quando aberrauerint, in viam reuocari. Ideo nunquam poterunt suum sibi comparare de rebus magnis iudicium, nec unquam veram sententiam assequi. Sicut in prouerbio dicitur: nimium altercando plerumque veritas amittitur. In arduis enim controuersis, non possunt obseruare et animaduertere, quid veri et falsi insit, aut quae sententia retinenda sit. Solida enim eruditio non reddit homines contentiosos, sed moderationem ac suauitatem morum

morum

iciam. Praecipuae concionatoris virtutes sunt quatuor. (n) Est autem prima virtus concionatoris, vt elaboratam seu accurate compositam concionem, quae lucernam, vt dicitur, olet, afferat, summo opere cauens, ne ad extemporales conciones sese adsuefaciat, sed vt bene meditatus et instructus ad docendum accedat.

morum parit. E contra vera ἀμαθία seu inscitia reddit homines audaces et contentiosos. Et paulo ante: Impossibile est igitur, vt doctor ecclesiae, qui auaritiae vitio laborat, recte, pie et sincere doceat. Praecipue Reu. vir D. Lutherus dixit, se ardentibus votis hoc a Deo petuisse, ne ipsum, quamuis alioqui labentem, in auaritiam labi sinat. Alio loco scilicet Sect. I. p. 332. hoc confirmat: Doctor auarus non Χριστὸν ἀγνῶς καταγγέλλειν, vt Paulinis verbis utar.

(n) Wellerus Sect. III. p. 139. Constitui - - non accuratam quandam et integram rationem concionandi tradere: sed simplicem et planam, et plane eiusmodi, quam Reu. Dominum D. Lutherum, patrem ac praeceptorem meum, in suis scriptis, et concionibus, seruasse, animaduerti. Saepissime enim ex ipso audiui, modum concionandi non posse arte aut praeceptis tradi, eosque longe errare, qui nimis anxie

dat. Debet igitur omnes suas conciones prius domi formare. Nam compositio multas vtilitates affert. Format enim iudicium, coercet ingenii petulantiam, luxuriam orationis emendat, ac depascit, et facit, vt prudenter circumspecte et caute dicat concionator, timens, ne quod verbum sibi imprudenter excidat, quo aut gloria Dei laedi possit, aut pia mentes offendi, impiorum vero securitas ac ferocitas confirmari. Hinc est, quod omnes excellenti pietate et doctrina ora-

B 5

tores

anxie et superstitiose ad praecepta Dialectica et Rhetorica conciones suas informare conantur. Alia quaedam monita beati Welleri de recte concionando subiiciam. Sect. III. p. 155. ait: Cum sacra concio potissimum ad imperitorum captum accommodanda sit, omittendae sunt, in concionando, quantum fieri poterit, omnes subtilitates et disputationes, de rebus arduis. Huius generis cum sit confutatio, id est, dissolutio argumentorum, quae ab aduersis obii- ciuntur, varissime illa utendum est, in sacris concionibus, sed tum demum ea adhibeatur, ubi necessitas postulauerit. Sect. II. p. 4. Malim, concionatores prope plus operae, in admonendis ac reprehendendis se- curis,